

Ny Literatur.

Ernst Brandes: Samfundsspørgsmaal. Kbh. 1885. P. G. Philipsens Forlag. 431 Sider.

Dette Skrift har mange gode Egenskaber. Det vidner om megen Læsning, Sproget er smukt og Fremstillingen er livlig og god, om det end maa indvendes, at Forfatteren jævnlig gør Sidespring, undertiden ved længere Betragtninger, undertiden ved indskudte Bemærkninger, der maa støde mange Læsere, bl. a. Anmelderen, ligesom en Del Bemærkninger af politisk Natur uden Skade kunde skæres bort.

Bogen falder i to Afsnit: Befolkningslæren (Malthus) og Værdilæren (Den jærnhaarde Lønningslov). I det første Afsnit optræder han skarpt imod Malthus og hans Theori, i det andet mod Adam Smiths, Ricardos og Stuart Mills Værdilære, idet han navnlig tager sit Udgangspunkt i Jevons' geniale Værdilære, ved hvilken man, ogsaa uden Anvendelse af Matematikens Tegnsprog, kan komme til klar Forstaaelse af Omsætningens Mekanik. Af disse Afhandlinger er den første mindst betydelig, og navnlig kan man indvende imod den, at Forfatteren optræder altfor strengt mod Malthus uden at tage tilstrækkeligt Hensyn til den Betydning, han har haft i Videnskabens Historie, og til de faktiske Forhold, saaledes som de have udviklet sig i de sidste hundrede Aar. Dette bevirker, at Afhandlingen

Ny Literatur.

Ernst Brandes: Samfundsspørgsmaal. Kbh. 1885. P. G. Philipsens Forlag. 431 Sider.

Dette Skrift har mange gode Egenskaber. Det vidner om megen Læsning, Sproget er smukt og Fremstillingen er livlig og god, om det end maa indvendes, at Forfatteren jævnlig gør Sidespring, undertiden ved længere Betragtninger, undertiden ved indskudte Bemærkninger, der maa støde mange Læsere, bl. a. Anmelderen, ligesom en Del Bemærkninger af politisk Natur uden Skade kunde skæres bort.

Bogen falder i to Afsnit: Befolkningslæren (Malthus) og Værdilæren (Den jærnhaarde Lønningslov). I det første Afsnit optræder han skarpt imod Malthus og hans Theori, i det andet mod Adam Smiths, Ricardos og Stuart Mills Værdilære, idet han navnlig tager sit Udgangspunkt i Jevons' geniale Værdilære, ved hvilken man, ogsaa uden Anvendelse af Matematikens Tegnsprog, kan komme til klar Forstaaelse af Omsætningens Mekanik. Af disse Afhandlinger er den første mindst betydelig, og navnlig kan man indvende imod den, at Forfatteren optræder altfor strengt mod Malthus uden at tage tilstrækkeligt Hensyn til den Betydning, han har haft i Videnskabens Historie, og til de faktiske Forhold, saaledes som de have udviklet sig i de sidste hundrede Aar. Dette bevirker, at Afhandlingen

ikke ret kommer til Bunds i Befolknings-Spørgsmaalet, som bliver saa at sige en formel Undersøgelse af Malthus' Lære, og saaledes frembyder langt mindre Interesse, end den vilde have gjort, hvis den f. Ex. havde paavist, hvorledes Malthus paa sin Tid billigvis maatte bedømme de faktiske Forhold, og hvorledes han nu til Dags, udrustet med alle Befolkningsstatistikens Kendsgerninger, maatte være komne til at se Sagen, og det er da et Spørgsmaal, om Resultatet ikke var blevet, at de mærkelige Fænomener i Befolkningens Bevægelser, som vi kunne iagttage nu til Dags, maatte paatvinge en Malthus en lige saa stærk Følelse af store Farer, som for hundrede Aar siden. Noget egentlig Nyt findes ikke i Afhandlingen, hvis Hovedtanker alle ville findes adskillige Steder i den vidtløftige Literatur om Malthus.

Den anden og større Afdeling af Skriftet forekommer mig langt betydeligere. Vel finder man heller ikke i denne noget Nyt, idet Forfatteren ikke tager Hensyn til Nationaløkonomiens Udvikling i den senere Tid, hvorved den er kommet langt ud over Ricardo og Stuart Mill (jeg behøver blot at minde om den engelske Nationaløkonom Cairnes), saa at der ofte fremsættes Indvendinger, der forlængst er gjorte, men ved den livlige Fremstilling og den hyppige Anvendelse af Exempler over denne Afhandling en ikke ringe Tiltrækning.

Under Udviklingen af sin Opfattelse af Værdilæren kommer Forfatteren ind paa en Belysning af hele den økonomiske Tilstand for Øjeblikket, og navnlig kommer han ofte ind paa Arbejderforholdene. Det er et mørkt Billede, han tegner af disse, og i mangt og meget har han Ret. Men det forekommer mig, at han ogsaa her overser den historiske Udvikling, at han undervurderer de Fremskridt, der ere komne Arbejderklassen tilgode, og den gode Vilje, som de bedre stillede Klasser har lagt for Dagen. Der er ingen Tvivl om, at en Sammenligning mellem før og nu i mange Retninger vilde falde i høj Grad ud til Fordel for Nutiden.

H. W.